Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnes padomes, Latvijas Zinātņu akadēmijas un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

2 (586) ISSN 1407–1479 2020. gada 27. janvāris

PARAKSTA DEKLARĀCIJU PAR SADARBĪBU LATVIJAS PRODUKTIVITĀTES UN KONKURĒTSPĒJAS ANALĪZES JOMĀ

Šī gada 14. janvārī, Latvijas Zinātņu akadēmijas Eiropas politikas pētījumu institūts (LZA EPPI) un Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes (LU BVEF) izveidotais Latvijas Produktivitātes, efektivitātes, attīstības un konkurētspējas zinātniskais institūts "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK" parakstīja deklarāciju par sadarbību Latvijas produktivitātes un konkurētspējas analīzes jomā.

Sadarbības deklarācija tika parakstīta LZA Senāta sēdes laikā. No LZA puses deklarāciju parakstīja prezidents Ojārs Spārītis un EPPI direktora p.i. Zane Zeibote, bet no LU puses – BVEF dekāns profesors Gundars Bērziņš un LU domnīcas LV PEAK direktora p.i. profesore Inna Šteinbuka.

Parakstot deklarāciju, likts pamats tālākai sadarbībai, lai veicinātu produktivitāti, konkurētspēju un uz analīzi balstītu ekonomikas politikas izstrādi, kā arī nodrošinātu akadēmiskās un zinātniskās vides saikni produktivitātes un konkurētspējas analīzes jomā. Tas nepieciešams, lai par Latvijas plānotiem produktivitāti un konkurētspēju veicinošiem pasākumiem un reformām tiktu vispusīgi diskutēts un tās balstītos uz izsvērtu neatkarīgu analīzi.

Sadarbības deklarācija stājas spēkā līdz ar parakstīšanu, un tās ietvaros plānota regulāra informācijas apmaiņa par plānotajām aktivitātēm un aktualitātēm produktivitātes un konkurētspējas analīzes jomā, kopīga ikgadējas konferences organizēšana, kā arī LZA EPPI līdzdalība produktivitātes ziņojumu un rekomendāciju politikas veidošanā, diskusijās un to organizēšanā.

No kreisās LZA prezidents Ojārs Spārītis, EPPI direktora p.i. Zane Zeibote, LU domnīcas LV PEAK direktora p.i. Inna Šteinbuka, BVEF dekāns Gundars Bērziņš Foto – L. Āzena

Zane Zeibote, EPPI direktora p.i.

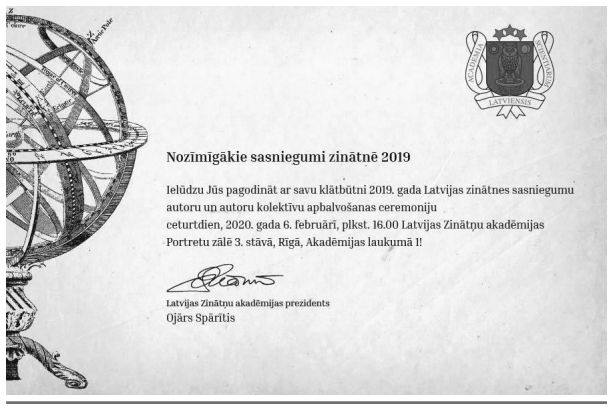

Nozīmīgākie sasniegumi zinātnē 2019

Ielūdzu Jūs pagodināt ar savu klātbūtni 2019. gada Latvijas zinātnes sasniegumu autoru un autoru kolektīvu apbalvošanas ceremoniju ceturtdien, 2020. gada 6. februārī, plkst. 16.00 Latvijas Zinātņu akadēmijas Portretu zālē 3. stāvā, Rīgā, Akadēmijas laukumā 1!

Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents
Ojārs Spārītis

VALSTS PREZIDENTS CERN APMEKLĒJUMA LAIKĀ JAUNIEŠUS MUDINA PIEVĒRSTIES ZINĀTNEI

Foto – I. Znotiņš, Valsts prezidenta kanceleja

"Zinātnei ir nākotne, un tā ir jūsu, tā ir Latvijas nākotne," tā pirmdien, 20. janvārī, viesojoties Eiropas Kodolpētniecības centrā (CERN) Šveicē un Latvijas skolēnus uzrunājot ar teletilta starpniecību, sacīja Valsts prezidents Egils Levits. Viņš CERN bija ieradies, lai iepazītos ar šī pasaules zinātnes izcilības centra darbu, kā arī lai pārrunātu Latvijas iestāšanos CERN. Teletiltu organizēja CERN un Rīgas Tehniskā universitāte (RTU).

Tiekoties ar CERN vadību, prezidents apliecināja Latvijas vēlmi kļūt par CERN asociēto valsti. "CERN ir viena no nozīmīgākajām laboratorijām un zinātniskajiem institūtiem pasaulē. Latvijai kļūšana par CERN asociēto valsti ir ļoti būtiska – tas ir vairāku gadu rūpīgs un neatlaidīgs darbs, kas stiprina Latvijas zinātni, tehnoloģijas un veido augstas enerģijas daļiņu izpētes kopienu arī mūsu valstī," uzsvēra E. Levits.

Pēc CERN apskates prezidents teletiltā uzrunāja Latvijas jauniešus – RTU Inženierzinātņu vidusskolas, Aizkraukles novada ģimnāzijas, Valmieras Valsts ģimnāzijas, Talsu Valsts ģimnāzijas un Cēsu Jaunās pamatskolas skolēnus.

E. Levits pastāstīja par saviem iespaidiem CERN, iepazīstoties, ar kādu vērienu tiek pētīti pasaules pirmsākumi un Visuma rašanās. Prezidents aicināja jauniešus nopietni pievērsties mācībām, lai arī Latvijas jaunieši nākotnē varētu iesaistīties pasaules līmeņa pētījumos. "Tos, kas to sapratīs skolā, gaida nākotne. Jums ir plašs darba lauks," sacīja E. Levits. Savukārt prezidenta kundze Andra Levite aicināja meitenes pievērsties zinātnei, jo "te ir burvīga vieta, neatdodiet to tikai zēniem!" Šis aicinājums RTU Inženierzinātņu vidusskolā izpelnījās atzinīgus aplausus.

Jau patlaban CERN strādā pieci RTU zinātnieki — RTU profesors un CERN zinātniskais līdzstrādnieks Toms Torims un RTU Augstas enerģijas daļiņu fizikas un paātrinātāju tehnoloģiju centra pētnieki Artūrs Ivanovs, Guntis Pikurs, Kārlis Dreimanis un Viesturs Veckalns.

Pirms sarunas ar prezidentu jaunieši jau kopā ar RTU zinātniekiem Artūru Ivanovu un Kārli Dreimani bija devušies virtuālajā tūrē, apskatot CERN un CMS (*The Compact Muon Solenoid*) eksperimentu, kurā piedalās arī Latvijas zinātnieki un kura mērķis ir, izmantojot Lielo hadronu paātrinātāju, novērot un fiksēt jaunus fizikas fenomenus. Skolēniem bija sakrājušies jautājumi prezidentam un sarunas moderatoram RTU profesoram Tomam Torimam. Piemēram, kas ir jāzina, lai varētu strādāt CERN, kāda ir valsts attieksme pret šādu zinātnes ekselences centru finansēšanu, kā nojaukt robežu starp valodām, lai varētu plašai sabiedrībai saprotami izskaidrot zinātnes sasniegumus.

"Ir jāprot angļu valoda, kurā zinātnieki sarunājas starptautiskā līmenī, taču zinātniskā terminoloģija ir jāattīsta arī latviešu valodā," sacīja prezidents, savukārt T. Torims akcentēja — ja pētījumu nespēj izskaidrot vienkāršā valodā, tad cilvēks pats īsti to nesaprot. Prezidents arī sacīja, ka jāatrod līdzsvars starp finansējumu pielietojamajai un fundamentālajai zinātnei, taču valsts finansējums ir jāpiešķir abiem šiem virzieniem, jo zinātne ir mūsu valsts nākotne.

CERN jau vairāk nekā 60 gadus ir pasaulē vadošais zinātniskais centrs, kurā notiek globāli nozīmīgi zinātnes atklājumi. RTU ar CERN sadarbojas jau kopš 2012. gada, savukārt Latvijas valdība 2018. gadā ir pieņēmusi lēmumu sākt valsts iestāšanās procesu CERN. Prezidenta vizīte CERN ir signāls tam, cik Latvijā nopietni uztver pētniecības iespējas šajā pasaulē vadošajā zinātnes centrā, kā arī novērtējums Latvijas zinātnieku līdzšinējam darbam CERN.

Avots – RTU

PAZIŅOJUMS PAR FUNDAMENTĀLO UN LIETIŠĶO PĒTĪJUMU PROJEKTU 2020. GADA ATKLĀTĀ KONKURSA IZSLUDINĀŠANU

Latvijas Zinātnes padome 27. janvārī, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru kabineta 2017. gada 12. decembra noteikumu Nr. 725 "Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu izvērtēšana un finansējuma administrēšana" 9. punktu, izsludina Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu 2020. gada atklāto konkursu.

Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu mērķis ir radīt jaunas zināšanas un tehnoloģiskās atziņas visās zinātņu nozarēs. Konkursā var piedalīties Latvijas Republikas zinātniskās institūcijas, kas reģistrētas Zinātnisko institūciju reģistrā.

Kopējais konkursam pieejamais finansējums ir **13 510 977 EUR**.

Projektu iesniegumu **iesniegšanas termiņš ir 2020. gada 23. marts**. Projektu iesniegumi iesniedzami Nacionālajā zinātniskās darbības informācijas sistēmā.

Konkursa nosacījumi un projekta iesnieguma iesniegšanas kārtība neatšķiras no 2019. gada kārtības. Tuvākajā laikā tiks izsludināta iespēja pieteikties semināriem.

Ingmārs Kreišmanis, LZP vecākais eksperts

APSTIPRINĀTI 2019. GADĀ IZSLUDINĀTO LZA VĀRDBALVU UN JAUNO ZINĀTNIEKU BALVU LAUREĀTI

2020. gada 14. janvārī, Latvijas Zinātņu akadēmijas Senāts apstiprināja balvu ekspertu komisiju lēmumus un piešķīra deviņas **LZA vārdbalvas**:

LZA īstenajam loceklim **Aleksejam Kuzminam** (LU Cietvielu fizikas institūts) – **Edgara Siliņa balvu fizikā** par darbu kopu "Rentgenabsorbcijas spektru analīzes metožu izstrāde un to pielietojumi materiālu struktūras pētījumos";

LZA korespondētājloceklim **Pāvelam Arsenjanam** (Latvijas Organiskās sintēzes institūts) – **Gustava Vanaga balvu ķīmijā** par jaunu sintēzes metožu izveidošanu un materiālu ķīmiju un pētījumiem medicīnas ķīmijā;

LZA korespondētājloceklim **Aleksandram Rapoportam** (LU Bioloģijas fakultāte) – **Heinricha Skujas balvu bioloģijā** par darbu kopu "Raugu anhidrobioze. Latvijas zinātnieku pētījumi 21. gadsimtā";

Dr.phys. **Jānim Kleperim** (LU Cietvielu fizikas institūts) – **Artura Balklava balvu par zinātnes popularizēšanu**, organizējot pasākumu "Saules Kauss";

LZA īstenajai loceklei **Vairai Vīķei–Freibergai** – **Friča Brīvzemnieka balvu par nozīmīgu ieguldījumu folkloras pētniecībā** un monogrāfiju "The Singer of Songs";

LZA īstenajai loceklei **Mārai Grudulei** (LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts) – **Viļa Plūdoņa balvu literatūrzinātnē** par ieguldījumu zinātnes nozares attīstībā un monogrāfiju "Gothards Frīdrihs Stenders (1714– 1796) un apgaismība Baltijā Eiropas kontekstā /Gotthard Friedrich Stender (1714– 1796) und die Aufklärung im Baltikum im europäischen Kontext/ Gotthard Friedrich Stender (1714– 1796) and the Enlightenment in the Baltics in European contexts";

Dr.med. **Andrim Jumtiņam** (RSU Medicīnas fakultāte) – **Paula Stradiņa balvu par ilggadīgu darbu ortopēdijas jomā** un nozīmīgiem sasniegumiem ortopēdijas attīstībā Latvijā;

Dr.chem. **Ingeborgai Andersonei** (LV Koksnes Ķīmijas institūts) – **Arvīda Kalniņa balvu mežzinātnē, koksnes pētniecībā un pārstrādē** par darbu kopu "Koksnes ilgizturības risinājumi: aizsardzības līdzekļi un metodes";

LZA korespondētājloceklim **Pēterim Zālītim** – **Kaspara Buša balvu meža ekoloģijā un mežkopībā** par nozīmīgu ieguldījumu Latvijas mežzinātnē un zinātniskajām iestrādnēm praktiskās mežsaimniecības vajadzībām.

Jaunie zinātnieki saņem trīs LZA **vārdbalvas:**

Dr.phys. **Kaspars Pudžs** (LU Cietvielu fizikas institūts) – **Ludviga un Māra Jansonu balvu fizikā** par darbu "Elektrisko un termoelektriskoīpašību pētījumi dažādu morfoloģiju organiskās plānās kārtiņās". Vad. *Dr.phys.* A. Vembris;

Mg.chem. **Renāte Melngaile** (Latvijas Organiskās sintēzes institūts) – **Mārtiņa Straumaņa un Alfrēda Ieviņa balvu ķīmijā** par darbu "Vinilsulfonu fluorciklopropanēšana Korija–Čaikovska reakcijā". Vad. *Dr.sc.nat.* J. Veliks;

Mg.chem. **Mikus Puriņš** (RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultāte) – **Emīlijas Gudrinieces balvu ķīmijā** par darbu "Elektrofīlu inducētas pārgrupēšanās reakcijas propargilsilānos". Vad. LZA īst.loc. M. Turks.

LZA Senāts apstiprināja balvu ekspertu komisiju lēmumus un piešķīra arī četras **jauno zinātnieku balvas:**

Dr.phys. **Virgīnijai Vītolai** (LU Cietvielu fizikas institūts) – par darbu "Elektroniskie ierosinājumi un procesi luminiscentā ilgi spīdošā SrAl2O4 materiālā". Vad. *Dr.phys.* K. Šmits;

Mg.chem. **Lūkasam Tomasam Lukašēvicam** (Latvijas Organiskās sintēzes institūts) – par darbu "Pārejas metālu katalizēta aminoskābju C– H funkcionalizēšana". Vad. *Dr.chem.* L.Grigorjeva;

Mg. **Terēzei Stankai** (LLU Mācību un pētījumu saimniecības "Pēterlauki" agronome) – par darbu "Ziemas kviešu lapu slimību attīstība atkarībā no fungicīdu smidzināšanas shēmām un slāpekļa mēslojuma normām". Vad. *Dr.biol.* B. Bankina;

Mg. **Kasparam Zalānam** (LU Humanitāro zinātņu fakultāte) – par darbu "Maskulinitāte mūsdienu Latvijas vīriešu autoru dzejā". Vad. LZA īst.loc. A. Cimdiņa.

Balvu pasniegšana notiks 2020. gada 2. aprīlī, Latvijas Zinātņu akadēmijas pavasara pilnsapulces laikā.

Ilze Stengrevica
LZA sabiedrisko attiecību speciāliste

INTERFRAME-LV PIRMĀ GADA REZULTĀTI ĻAUJ AKTĪVI TURPINĀT OTRO DARBA GADU

Domnīcas dalībnieki Publicitātes foto

2020. gada 14. janvārī Latvijas Zinātņu akadēmijā (LZA) notika valsts pētījumu programmas (VPP) "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai" (2019–2021) LZA īstenotā projekta **INTERFRAME-LV** domnīca. Tajā visi projekta partneri rezumēja paveikto pirmajā darba gadā un iezīmēja galvenos pēctecīgi otrajā gadā veicamos darbus. Sanāksmē piedalījās arī Inguna Paredne no Studiju un zinātnes administrācijas un zinātnieks Eižens Eteris (*Eugene Eteris*), 2018. gadā iznākušās grāmatas "Latvia in Europe and the world: growth strategy for a new centennial" ("Latvija Eiropā un pasaulē: izaugsmes stratēģija jaunai simtgadei") autors.

Ir bāze attīstības modelēšanas uzsākšanai

LZA īstenotā projekta "Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā – INTERFRAME-LV" vadītāja akadēmiķe Baiba Rivža vispirms analizēja visu dalībnieku kopējo veikumu 2019. gadā (Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU) – pētniecības pamatvirziens uzņēmējdarbības digitalizācija u.c. digitalizācijas iespēju efektīva izmantošana; Latvijas Universitāte (LU) – sabiedrības radikalizācijas ekonomiskās sekas; Agroresursu un ekonomikas institūts (AREI) – klimata pārmaiņu ierobežošana un adaptācija klimata pārmaiņām; Rīgas Stradiņa universitāte (RSU) – personības un sociālo struktūru faktoru ietekme uz rīcībspēju un uzskatiem par drošību). Projekta darba rezultāti 2019. gada nogalē tika prezentēti arī Izglītības un zinātnes ministrijā (IZM) kopā ar VPP pārējo 4 projektu rezultātiem.

Baiba Rivža uzsvēra aktivitāti vietējo un starptautisko konferenču rīkošanā pētījumu rezultātu publiskošanai un popularizēšanai, konferencēs ir sniegti vairāk nekā 70 ziņojumi; ir jau publicēti un iesniegti 62 zinātniskie raksti, t. sk. datu bāzēs *SCOPUS* un *Web of Science* indeksētos izdevumos vairāk nekā 10; tuvu iesniegšanai un tapšanas stadijā ir 5 doktora promocijas darbi. Tika pievērsta uzmanība tādai darba formai kā pētniecības procesā tapušā intelektuālā īpašuma nodošana ar līgumu tā lietošanai un izmantošanai praksē – tā ir jāizmanto intensīvāk kā viens no pētniecības rezultātu popularizēšanas un zināšanu pārneses veidiem. Tā, piemēram, LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes (ESAF) Ekonomikas un reģionālās attīstības institūta galvenās speciālistes Ingas Eihenbergas pētījums par vietējās attīstības atbalstam paredzēto programmu "*LEADER*" nodots Finanšu institūcijai "Altum". Kā arī LLU ir noslēgti vēl citi intelektuālā īpašuma nodošanas līgumi, vairāki saistībā ar digitalizāciju.

Baiba Rivža vērsa uzmanību uz to, ka INTERFRAME-LV darba otrajā gadā jārod kopsaucējs atsevišķo pētījumu rezultātu izmantošanā Latvijas izaugsmes modelēšanai starptautiskā kontekstā, projekta noslēdzošajā gadā modelim tiekot jau pilnībā izveidotam, un tas tiktu prezentēts kopējā monogrāfijā. Vēl plašāks uzdevums turpmākajos divos gados ir VPP visu 5 projektu rezultātu koncentrēšana Latvijas attīstības modelī. Tas nozīmē atsevišķo projektu dalībnieku ciešākas sadarbības nepieciešamību turpmākajā VPP īstenošanas gaitā. Viena no darba formām informācijas apmaiņai un ideju gūšanai, kā arī testēšanai ir reģionālie forumi.

Turpinās datu apstrāde, augstskolu konferencēs veltītas sekcijas INTERFRAME-LV

INTERFRAME-LV projekta LU pētnieku grupas vadītāja Inna Romānova saistībā ar pētniecības virzieniem (sabiedrības radikalizācijas ekonomiskās sekas, ģeogrāfiskā noslāņošanās, sabiedrības novecošana un noslāņošanās) minēja gan 2019. gadā veiktās iedzīvotāju aptaujas par gatavība protestēt pret iedzīvotāju interesēm neatbilstošiem pašvaldību lēmumiem, par publiskās pārvaldes iestāžu sadarbību ar iedzīvotājiem, par sociālo uzņēmējdarbību, par digitālo demokrātiju u.c.; gan ekspertu aptaujas par sociālā mārketinga attīstības iespējām, par uzņēmējdarbības attīstību un iedzīvotāju iesaisti uzņēmējdarbībā, par profesionālo izglītību kā nozīmīgu līdzekli iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanai. LU zinātnieki ir bijuši aktīvi sadarbībā ar ministrijām, attiecīgām tautsaimniecības nozarēm.

LU 2020. gadā aicina piedalīties konferencēs, no kurām pirmās būs jau visai drīz: 10. martā INTERFRAME-LV tiek veltīta sekcija LU 78. starptautiskajā zinātniskajā konferencē; aprīlī būs LU un RTU kopīgā Studentu zinātniskā konference.

RSU pētnieku grupas vadītājs Sergejs Kruks informēja, ka tiek turpināta iepriekšējā gadā veikto aptauju datu apstrāde tādās tēmās kā: rīcībspējas līmenis, psiholoģiskais līmenis (individuālā anomija, iemācītā bezpalīdzība), kolektīvās rīcībspējas līmenis (sociālais kapitāls), rīcībspējas skaidrojums indivīda psiholoģijas un sociālo struktūru un resursu pieejamības kontekstos. Secinājumi ir tādi, ka individuālo rīcībspēju nereti bremzē tieši valsts struktūras, koncentrējoties vairāk uz sodu nekā uz palīdzību. Lielais uzdevums ir sociālās drošības sistēmas izveide. Pētnieki arī turpina lauka darbu ģimenes uzņēmumos – tiek noskaidroti ģimenes biznesa plusi un arī mīnusi, bet uzticība ģimenei ir liela. RSU 29. aprīlī INTERFRAME-LV ir veltīta sekcija 6. konferencē "Veselība un personības attīstība: starpdisciplinārā pieeja".

AREI pētnieku grupas vadītāja Ligita Melece pievērsa uzmanību tam, ka Latvija ir viena no divām Eiropas Savienības valstīm, kas vēl nav izstrādājusi klimata pārmaiņu samazināšanas un adaptācijas stratēģiju, un arī iestrādnes attiecas tikai uz piejūru. Pētot un salīdzinot Eiropas, Baltijas jūras reģiona un Baltijas valstu klimata pārmaiņu un adaptācijas programmas, kā arī pētījumus aprakstot 10 dažāda līmeņa publikācijās, ir tapis skaidrs, ka Latvijā ir vienkāršota pieeja klimata jautājumiem. AREI ar pētījumu rezultātiem un secinājumiem vērsīsies Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, kā arī rezultātus izplatīs diskusijās ar politikas veidotāju, nozaru, NVO un sabiedrības pārstāvjiem; piedalīsies zinātniskās konferencēs, tāpat kā iepriekšējā gadā.

LLU pētnieku grupas vadītāja Andra Zvirbule iepazīstināja ar detālu zinātniskās pētniecības darba plānu un ļoti konkrēti iezīmētiem darba uzdevumiem, t. sk. vēlamā tautsaimniecības un sabiedrības modeļa izveides stratēģisko pamatvirzienu noteikšana. Ekonomikā tas nozīmē digitalizācijas pozitīvās ietekmes pilnīgu izmantošanu; pārvaldībā – pārvaldītāju un pārvaldāmo optimāli komunicējoša sistēma radikalizācijas procesu regulēšanai; izglītībā – ekonomiskās izglītības uzlabošana, pilnveidojot formālo izglītības sistēmu un izvēršot mūžizglītības sistēmu; zinātnē izvēršami zinātniskie pētījumi par cilvēku zināšanu, prasmju nozīmi valsts drošības un iedzīvotāju labklājības kāpināšanā. Kā mēdz teikt, kaut ko jaunu nevar iegūt ar veciem līdzekļiem. Lai sasniegtu citādu rezultātu, šajā gadījumā ilgtspējīgu un straujāku attīstību, domāšanai un rīcībai jāmainās.

Sagatavoja **Ausma Mukāne**

PAZIŅOTS PAULA STRADIŅA VĀRDBALVAS LAUREĀTS

Šī gada 17. janvārī, Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā tika atklāta izstāde "Muzeja draugs Jānis Stradiņš", kā arī paziņots Paula Stradiņa vārdbalvas laureāts – *Dr. med*. **ANDRIS JUMTIŅŠ** (RSU Medicīnas fakultāte). Balvu viņš saņem par ilggadīgu darbu ortopēdijas jomā un nozīmīgiem sasniegumiem ortopēdijas attīstībā Latvijā.

Pauls Stradiņš (1896–1958) – latviešu ķirurgs, onkologs un medicīnas vēsturnieks. Balva medicīnas zinātnē un tās vēsturē, par ievērojamu zinātnisku veikumu praktiskajā ārstniecībā. Paula Stradiņa balva turpina Medicīnas vēstures muzeja 1983. gadā iedibinātās Paula Stradiņa balvas tradīcijas.

Kopš 1991. gada 14. novembra balvu piešķir kopīgi LZA un MVM, kopš 2014. gada arī ar RSU. Medicīnas zinātnē balvu saņēmuši V. Rudzīte un V. Utkins (1992), K. J. Keggi (1994), J. O. Ērenpreiss (1996), K. K. Zariņš un I. Lazovskis (1998), J. Kļaviņš (2000), J. Volkolākovs (2002), A. Bļugers (2004), A. Skaģers (2006), B. Zariņš (2008), J. Gardovskis (2010), V. Pīrāgs (2011), R. Lācis (2014), A. Pētersons (2016), G. Laganovska (2018), A.Jumtiņš (2020). Balvu medicīnas vēsturē saņēmuši V. Kaņeps, J. Stradiņš (1983), P. Gerke, B. Petrovs (1984), V. Derums, A. Georgijevskis (1985), Ņ. Stradiņa, P. Zabludovskis (1986), K. Arons, J. Ļisicins (1987), K. Vasiļjevs, A. Vīksna (1988), A. Kaikaris, V. Kalnins (1989), H. Millers–Dics, I. un J. Krūmaļi (1990), J. Āboliņš, A. Alksnis (1991), Dz. Alks (1993), A. Dirbe (1995), J. Strupulis (1997), Z. Čerfass, E. Larsens (1999), J. Salaks, V. Kalnbērzs (2001), J. Vētra (2003), K. Habriha, V. Jākobsons (2005), E. Platkājs (2007), Ē. Ezerietis (2008), J. Gaujēns (2009), F. Ungers (2009), L. Alikmets (2011), G. Belēvičs (2013), R. Šengelija (2015), D. Baltiņa un M. Baltiņš (2017), A. M. Somma (2019).

AICINĀM UZ GRĀMATAS "FIZIKAS UN TEHNIKAS VĒSTURES LAPPUSES. ATSKATS 20. GADSIMTĀ" ATKLĀŠANU LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJĀ

Pirmdien, 27. janvārī, plkst. 16.00 visi interesenti ir laipni aicināti uz Valda Rēvalda un Gitas Rēvaldes grāmatas "Fizikas un tehnikas vēstures lappuses. Atskats 20. gadsimtā" atklāšanas pasākumu Latvijas Zinātņu akadēmijas Senāta zālē! Populārzinātniskā grāmata veltīta nozīmīgākajiem atklājumiem fizikā pagājušajā gadsimtā. Pasākumu atklās Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents Ojārs Spārītis. Jauno grāmatu būs iespējams arī iegādāties.

Apjomīgajā 588 lappušu biezajā izdevumā, ko veido piecas daļas – "No kā veidota pasaule?", "Ķīmisko elementu atklāšana", "Vielas stāvokļu daudzveidība", "Fizika un Saules sistēmas trešā planēta Zeme" un "Kodolfizika 20. gadsimtā. Vai cilvēce spēs sadzīvot ar kodolenerģētiku?" mēģināts rast atbildes uz būtiskākajiem jautājumiem par pasaules un Zemes izcelsmi. Pirmā nodaļa ieved lasītāju pārsteidzošā neizdibināmā mazo daļiņu pasaulē, kurai neredz robežu, sākot ar elektroniem, protoniem, neitroniem, kvarkiem un beidzot ar Higsa bozonu. Atainota 20. gadsimta sākuma atmosfēra fiziķu sabiedrībā, kad parādījās kvantu teorija. Otrajā nodaļā apskatīts, cik vispār elementu ir sastopami dabā un cik var radīt pats cilvēks? Trešajā nodaļā aplūkoti jaunie vielas stāvokļi, tai skaitā superauksto atomu kondensāti temperatūrās par dažām miljarda daļām kelvina virs absolūtās nulles, kā arī jaunas metodes, piemēram, nanotehnoloģijas un optiskās pincetes. Ceturtā nodaļa veltīta planētai Zemei. Īpaša uzmanība pievērsta 20. gadsimta sākuma varoņu neremdināmajai zinātkārei, riskējot ar dzīvību, lai paceltos augstu virs mākoņiem. Piektā nodaļa veltīta vienam no 20. gadsimta nozīmīgākajiem atklājumiem fizikā – kodolenerģijas izmantošanai. Sīkāk aprakstīta ilgi slepenībā turētā PSRS kodolprogramma.

Šī ir trešā grāmata triloģijā, ko ievada divas Latvijas Universitātes fizikas docenta Valda Rēvalda (1930–2015) grāmatas: "Optika no senatnes līdz mūsdienām" (2001), kas veltīta optikas ideju attīstībai no senatnes līdz 20. gadsimtam, un "Fizikas un tehnikas vēstures lappuses" (2006), kas aptver plašāku pētījumu loku galvenokārt līdz 20. gadsimta sākumam. Ideja radīt pārskatu par fizikas problēmām un to risināšanu 20. gadsimtā radās jau šajā periodā. Triloģijas līdzautore ir Valda Rēvalda meita Gita Rēvalde, kura, lai realizētu sākotnējo nodomu, pabeidza darbu pie pēdējās grāmatas "Fizikas un tehnikas vēstures lappuses. Atskats 20. gadsimtā". Grāmata tādējādi uzskatāma par kolektīvu darbu.

Plašai sabiedrībai domātā grāmata noderēs arī skolēniem un studentiem, jo tā satur arī pietiekoši daudz zinātniskas informācijas. Autori gadsimta pārsteidzošos atklājumus saistījuši ar pašu zinātnieku personībām, atklājot lasītājiem mazāk zināmas vai nezināmas epizodes viņu dzīvē un darbā.

KONKURSS

LU Cietvielu fizikas institūts izsludina konkursu uz akadēmiskajiem amatiem:

Cietvielu fizikā (dabaszinātnes)
pētnieks – 1 štata vietas
Materiālu fizikā (dabaszinātnes)
pētnieks – 2 štata vietas
zinātniskais asistents – 1 štata vieta

Pieteikumā jānorāda nozare, kurā vēlas pretendēt.
Pieteikumi iesniedzami mēneša laikā no sludinājuma publicēšanas brīža, Ķengaraga ielā 8, 338. istabā vai sekretariātā 204. istabā. Tālrunis uzziņām 67260556.

Pieteikumam pievienot:
1. Zinātniskos grādus apliecinošo dokumentu kopijas;
2. *CV*;
3. Publicēto darbu sarakstu;
4. Citas, kvalifikāciju apliecinošu dokumentu kopijas (pēc pretendenta izvēles).

KONKURSS

Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts (LU LFMI), pamatojoties uz LU LFMI Stratēģiju (2015–2020), izsludina konkursu uz akadēmisko amatu vietām:

• pētnieka–pēcdoktoranta vieta **literatūras nozarē** ar specializāciju padomju, diasporas un mūsdienu literatūras izpētē;
• zinātniskā asistenta vieta **literatūras nozarē** ar specializāciju padomju un mūsdienu literatūras izpētē un papildus specializāciju tulkošanas teorijas un identitāšu pētījumos.

Pētnieka–pēcdoktoranta darba samaksa 2731 EUR mēnesī (bruto);
Zinātniskā asistenta darba samaksa, sākot no 355 EUR mēnesī (bruto).

LU LFMI amatu nolikumu un aprakstus sk. LU LFMI mājaslapas (*www.lulfmi.lv*) sadaļā "Dokumenti". Pretendentiem jāiesniedz: iesniegums, CV, zinātnisko kvalifikāciju apliecinoša dokumenta kopija, zinātnisko publikāciju saraksts (2013–2019) un perspektīvais pētnieciskā darba redzējums ievēlēšanas periodam (6 gadiem); pretendentiem uz pētnieka–pēcdoktoranta amata vietu papildus jāiesniedz pēcdoktorantūras pētījuma pieteikuma apstiprinājums. Dokumenti iesniedzami līdz š.g. **21. februārim** LU LFMI sekretariātā, Mūkusalas ielā 3, 509. kabinetā, kā arī elektroniski (ieva.garda@lulfmi.lv). Tālrunis uzziņām 67229017.

IESPĒJA SAŅEMT ATBALSTU DALĪBAI EEZ UN NFI KONKURSA ATKLĀŠANAS PASĀKUMĀ LIETUVĀ

2020. gada 5. februārī Viļņā, Lietuvā, notiks Eiropas Ekonomiskās zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta "Baltijas Pētniecības programmas" Lietuvas Pētniecības padomes organizētais konkursa atklāšanas un tīklošanās pasākums, kuram ir iespēja pieteikties pārstāvjiem no Latvijas un saņemt izdevumu kompensāciju.

Latvijas dalībnieku atlasi izdevumu kompensācijai par dalību pasākumā saskaņā ar atlases nolikuma prasībām veic Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA), pamatojoties uz Izglītības un zinātnes ministrijas izdotu rīkojumu.

Pamatprincipi, lai pretendētu uz izdevumu kompensāciju par dalību pasākumā:

1. pretendenti ir Latvijas zinātnisko institūciju reģistrā reģistrēto zinātnisko institūciju pārstāvji: doktoranti, zinātniskā grāda pretendenti, zinātnieki, projektu administratīvais personāls;

2. pieteikumu izdevumu kompensēšanai var iesniegt doktoranti, zinātniskā grāda pretendenti, zinātnieki, projektu administrēšanas personāls atbilstoši pieteikuma veidlapai. Vēršam uzmanību, ka iesniedzot pieteikumu, ir nepieciešams institūcijas paraksttiesīgās personas saskaņojums.

Pamatojoties uz pasākuma dalībnieka un VIAA noslēgto līgumu, aģentūra kompensē ceļa un uzturēšanas izdevumus (izņemot dienas naudu) saskaņā ar noteiktajiem limitiem (līdz 200 eiro).

Lai pieteiktos izdevumu kompensācijai:

1. dalībniekiem jābūt reģistrētiem Lietuvas Pētniecības padomes reģistrā kā pasākuma dalībniekiem (jāaizpilda **tiešsaistes pieteikums** Lietuvas Pētniecības Padomes mājaslapā);

2. jāiesniedz aizpildīta pieteikuma veidlapa (pieejama VIAA tīmekļvietnē) izdevumu kompensācijai VIAA, nosūtot uz **info@viaa.gov.lv** līdz **2020. gada 29. janvārim.**

Plašāka informācija par pasākumu pieejama Lietuvas Zinātnes padomes tīmekļvietnē.

Papildu informācija:
Andris Šķesters, VIAA Zinātnes, pētniecības un inovāciju politikas atbalsta departaments

IESPĒJA PIETEIKTIES APMĀCĪBU PROGRAMMAI PAR ILGTSPĒJĪGU LAUKSAIMNIECĪBU ŠANHAJAS UNIVERSITĀTĒ

Latvijas iedzīvotājiem ir iespēja pieteikties Šanhajas Jiao Tong Universitātes (*Shanghai Jiao Tong University*) Starptautiskās Lauksaimniecības un bioloģijas skolas organizētai ceturtajai *"Belt and Road Initiative"* apmācību programmai "Ilgtspējīga lauksaimniecība un nākotne".

Apmācību saturā ietilpst:

• lekciju kurs (pieejams VIAA tīmekļvietnē),

• ar lauksaimniecības nozari saistītu uzņēmumu un siltumnīcu apmeklējums, ieskaitot *Bright Food Group Company,*

• ekskursijas uz Šanhajas muzeju, Šanhajas *Chen Shan* botānisko dārzu u.c.

Apmācības periods – 2 nedēļas no **2020. gada 12. oktobra līdz 23. oktobrim**.

Šanhajas Jiao Tong Universitāte sedz mācību maksu, vietējo izmitināšanu (standarta divvietīgā numurā) no 11. oktobra līdz 23. oktobrim un pusdienas apmācības laikā, kā arī izbraucienu izmaksas.

Aizpildīts pieteikums (lejuplādējams VIAA mājaslapā), pases kopija un CV **līdz 2020. gada 31. martam** jonosūta Starptautiskās Lauksaimniecības un bioloģijas skolas pārstāvei uz e–pastu: zhihaowang_lisa@163.com.

Informācija par pieteikšanas nosacījumiem un iesniedzamajiem dokumentiem pieeama VIAA tīmekļvietnē.

Neskaidrību un jautājumu gadījumā sazināties ar Starptautiskās Lauksaimniecības un bioloģijas skolas pārstāvi *Zhihao Wang (Lisa)*: zhihaowang_lisa@163.com vai tālruni: +86 15323996910

Avots – VIAA. Sludinājums ievietots VIAA tīmekļvietnē, pamatojoties uz Šanhajas Jiao Tong Universitātes Starptautiskās Lauksaimniecības un bioloģijas skolas 2020. gada 3. janvāra elektronisko vēstuli Latvijas vēstniecībai Ķīnā.

IZSLUDINĀTA PIETEIKŠANĀS ZINĀTNES JAUNUZŅĒMUMU KONKURSAM

Zinātnes jaunuzņēmumu lielā iespēja tapt pamanītiem ir klāt! Sākusies pieteikšanās jaunuzņēmumu konkursam, kura fināls notiks zinātnei veltīta starptautiska pasākuma "Deep Tech Atelier" ietvaros.

Zinātnes jaunuzņēmumu konkursu organizē Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra sadarbībā ar Komercializācijas reaktoru (akselerācijas fonds, kas fokusējas tieši uz zinātnes jaunuzņēmumu attīstīšanu). Pasākuma ietvaros tas allaž piesaista gan investorus, gan mentorus un korporācijas, kuras interesē sadarbība ar jaunuzņēmumiem. Konkurss ir laba iespēja parādīt sevi un piesaistīt gan finansējumu, gan partnerus, kā arī pretendēt uz iekļūšanu "Komercializācijas reaktora" akselerācijas programmā.

Konkursam tiks pieņemti pieteikumi no jaunuzņēmumiem, kuru idejas un darbības pamatā ir zinātne vai inženierzinātne. Turklāt tiks pievērsta uzmanība uzņēmuma attīstības stadijai – jaunuzņēmumam ir jābūt agrīnā stadijā ar laboratorijas līmeņa prototipu. Tas nozīmē, ka uzņēmumā vēl nenotiek pārdošana. Biznesam ir jābūt vērstam uz B2B segmentu. Komandā ir jābūt gan zinātniekam, gan biznesa attīstītājam. Protams, biznesa idejai ir jābūt ar augstu izaugsmes potenciālu. Uzņēmuma dibināšana nav obligāta.

Lai pieteiktos jaunuzņēmumu konkursam, interesenti **līdz 10. martam** ir aicināti aizpildīt pieteikšanās formu. 20. martā tiks izziņoti pusfinālisti, kuri kāps uz skatuves 3. aprīlī "Deep Tech Atelier" ietvaros. Dienu vēlāk žūrija izziņos uzvarētājus.

Vairāk informācijas par tehnoloģiju konferenci "Deep Tech Atelier", kas šogad notiks 3. un 4. aprīlī, *Labs of Latvia* tīmekļvietnē.

Pasākums tiek īstenots LIAA projekta "Inovāciju motivācijas programma" ietvaros, ko līdzfinansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Eiropas Savienība.

Avots – Labs of Latvia

PAPILDINĀTS *APVĀRSNIS EIROPA* STRATĒĢISKĀ PLĀNA UN DARBA PROGRAMMU PAMATDOKUMENTS

2020. gada janvārī Eiropas Komisija publiskoja papildinātu nākamās Eiropas Savienības (ES) pētniecības un inovāciju pamatprogrammas *Apvārsnis Eiropa* (*Horizon Europe, 2021.–2027. g.)* stratēģiskā plāna un darba programmu pamatdokumentu. Šajā dokumentā ir apkopoti intensīvā līdzprojektēšanas (*co–design*) procesa rezultāti, kas notika 2019. gada vasarā un rudenī, lai sagatavotu pirmo *Apvārsnis Eiropa* stratēģisko plānu.

Gatavojot dokumentu, bija apkopoti un izmantoti vairāk nekā 7000 respondentu viedokļi un idejas, izmantojot tīmekļa aptaujas, un gandrīz 4000 dalībnieku iesaistījās padziļinātās debatēs Eiropas Pētniecības un inovāciju dienās, kas notika Briselē 2019. gada 24. – 26. septembrī. Dokumentā norādīts, ka tas nav stratēģiskais plāns vai tā projekts, bet gan stabils pamats pirmajam stratēģiskajam plānam un pirmajām programmas *Horizon Europe* darba programmām. *Apvārsnis Eiropa* ir topošā ES pētniecības un inovācijas (P&I) programma 2021.–2027. gada periodam, kas turpinās līdzšinējo programmu *Apvārsnis 2020*.

Ar dokumentu iespējams iepazīties VIAA tīmekļvietnē.

LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ NORISINĀSIES LATVIJĀ PIRMAIS NĀVES TĒMAI VELTĪTAIS FESTIVĀLS "ARS MORIENDI"

No 20. līdz 21. martam Latvijas Universitātē norisināsies Latvijā pirmais nāves tēmai veltītais mākslas un zinātnes festivāls "Ars Moriendi". Festivāla ietvaros paredzēta starptautiska zinātniskā konference "Nāves pieredzes" ar plašu kultūras programmu.

Zinātniskajā konferencē "Nāves pieredzes" tik apskatīts tādas tēmas kā nāves un ētikas pētniecība, nāves svinēšana, nāves sociālā vēsture un pat nāves izdzēšana. Savukārt kultūras programmā paredzēts akcentēt nāves lomu mūzikā vairāku gadsimtu garumā. Pirmo reizi Latvijā tiks atskaņots vācu komponista Hugo Distlera monumentālais darbs "Totentanz" ("Nāves deja"), ko speciāli ar festivālam izveidotu kori interpretēs diriģente Vita Timermane – Moora. Tāpat LU Lielajā aulā tiks atskaņoti Šūmaņa, Lista un Sensāna skaņdarbi par nāves tēmu pianistes Katrīnas Krojas, ērģelnieka Aivara Kalēja un citu mūziķu izpildījumā. Pilnu festivāla programmu organizatori plāno atklāt februāra sākumā.

Latvijas kultūrvidē un kultūrtelpā nāve un ar to saistītie rituāli ieņem nozīmīgu lomu, gan latviskās dzīvesziņas, gan reliģisko priekšstatu kontekstā. Nāves festivāla konferences "Nāves pieredzes" mērķis ir aktualizēt nāves pētniecību Latvijas un Baltijas zinātniskajā vidē un kultūrtelpā, izceļot latviešu tautas īpašās tradīcijas, kas saistāmas ar nāvi, nomiršanu un nācijas kultūratmiņas veidošanos. Konferencē aicinām dalīties pētījumos un to rezultātos, kopīgi iezīmējot aktualitātes un tendences nāves kā fenomena izpētē dažādās zinātnes nozarēs – teoloģijā, vēsturē, antropoloģijā u. c..

Šobrīd, līdz 10. februārim, dažādu jomu pētnieki, studenti un interesenti tiek aicināti pieteikt savus referātus konferencei angļu valodā, tādās sekcijās kā "Nāve: morāle un ētika", "Nāves pieredzes", "Nāve un tiesības", "Nāve un apkārtējā vide", "Nāves svinēšana", "Nāve dažādās kultūrās", "Nāve no sociālā skatu punkta" un "Nāves izdzēšana". Viena referāta prezentācijas ilgums 20 minūtes. Savus pieteikumus konferencei (līdz 300 vārdiem) un īsu dzīves gājuma aprakstu angļu valodā (līdz 200 vārdiem) aicinām iesūtīt elektroniski vienā failā deathexperiences@yahoo.com **līdz 2020. gada 10. februārim**. Dalība konferencē Latvijas pārstāvjiem ir bez maksas.

Nāves festivālu rīko Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultāte sadarbībā ar biedrību "Lorem Ipsum". Festivāla aktualitātēm līdzi sekot var Facebook.com lapā un Teoloģijas fakultātes mājas lapā www.tf.lu.lv.

Avots – LU

VIAA AICINA PIETEIKTIES *APVĀRSNIS 2020* PIETEIKUMU IZVĒRTĒŠANĀ PRĀGĀ

2020. gada 12. februārī aicinām projekta pieteicējus piedalīties *Apvārsnis 2020* Pētniecības infrastruktūras Eiropas nacionālo kontaktpunktu tīkla RICH–2 projekta organizētajā projektu pieteikumu pārbaudes seminārā par pētniecības infrastruktūras (PI) projektu tēmām, kas notiks Čehijas Zinātņu akadēmijas Tehnoloģiju centrā Prāgā.

Pasākumā ir aicināti piedalīties projektu pieteicēji, kuri plāno pieteikties projektu konkursos ar termiņiem **2020. gada martā un aprīlī** šādās tēmās:

• *Integration and consolidation of the existing pan–European access mechanism to public research infrastructures and commercial services through the EOSC Portal*

• *Increasing the service offer of the EOSC Portal*

• *Integrating Activities for Starting Communities*

• *Pilot for a new model of Integrating Activities*

• *Innovation pilots*

• *Strengthening the human capital of research infrastructures*

Projektu pieteikuma pārbaudes darbnīca piedāvā iespēju uzlabot projektu kvalitāti, pamatojoties uz pieredzējušu vērtētāju un PI NKP (nacionālā kontaktpunkta) ekspertu vērtējumiem. Plānots, ka ārējie eksperti un PI NKP eksperti izvērtēs 12 pieteikumus. Īpaša uzmanība tiks pievērsta pieteikumiem ar partneriem no dalības paplašināšanas valstīm (*widening countries*). Visi iesaistītie eksperti parakstīs konfidencialitātes līgumu.

Seminārs ir bez maksas, taču nepieciešama obligāta reģistrācija, kas jāveic līdz **2020. gada 5. februārim** tiešsaistē. Reģistrējoties projekta koordinatoriem jāiesniedz projekta kopsavilkumu un konsorcija sastāvu, nosūtot to uz e–pastu organizatorei Nadezda Witzanyova: witzanyova@tc.cz.

Dienaskārtības melnraksts un dalības nosacījumi pieejami RICH mājaslapā.

Vēršam uzmanību, ka ceļa izdevumi un izmitināšanas izmaksas pieteikuma iesniedzējiem netiks atlīdzinātas.

Aicinām reģistrēties arī tos interesentus, kas vēlas doties uz Prāgu kopā ar saviem klientiem.

Jautājumu gadījumā aicinām sazināties ar Nadezda Witzanyova.

LU BOTĀNISKAJĀ DĀRZĀ UZZIEDĒJUŠAS AGRĪNĀS ACĀLIJU ŠĶIRNES

LU Botāniskā dārza Acāliju mājā pakāpeniski sākas acāliju ziedēšanas laiks. Šobrīd ziedus vērušas agrīno acāliju šķirnes.

Acāliju kolekcijas ziedēšana katru gadu ir viens no gaidītākajiem notikumiem LU Botāniskajā dārzā. Pašreizējais acāliju plaukšanas temps liecina, ka acāliju kolekcijas ziedēšanas pilnbrieds šogad varētu būt gaidāms februārī, taču jau šobrīd siltumnīcā ziedus vērušas daudzas agrīnās acāliju šķirnes, priecējot ziemas pelēcības nogurdinātos.

LU Botāniskā dārza acāliju kolekcija ir lielākā acāliju kolekcija Baltijā. Tajā ietilpst aptuveni 130 dažādi kultivāri. Acāliju mājā apskatāmo kolekciju 1956. gadā sāka veidot profesors Rihards Kondratovičs (1932–2017). Šobrīd vecākie augi kolekcijā ir sasnieguši jau ievērojamo 60 gadu vecumu un iespaidīgu izmēru. Interesanti, ka LU Botāniskā dārza Acāliju mājas kolekcijā ir apskatāmas arī vairākas Latvijā radītas acāliju šķirnes, piemēram, 'Sārtais dzintars' un 'Grācija'. Lielāko daļu no šīm šķirnēm ir radījis jau iepriekš pieminētais profesors Rihards Kondratovičs, kurš Latvijā plaši pazīstams arī kā āra rododendru šķirņu selekcionārs.

Acāliju māja apmeklētājiem ir pieejama katru dienu LU Botāniskā dārza darba laikā 10.00–16.00. Siltumnīcas apmeklējumam ir jāiegādājas ieejas biļete botāniskajā dārzā. Ieejas biļešu cenas atrodamas LU Botāniskā dārza tīmekļvietnē www.botanika.lu.lv.

Agnese Reķe, LU

RTU SADARBOSIES AR INDUSTRIJU UN AUGSTSKOLĀM, VEICINOT INOVATĪVĀS PĒTNIECĪBAS ATTĪSTĪBU AVIĀCIJĀ

Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) ar Latvijas Aviācijas asociāciju un divām augstskolām – Transporta un sakaru institūtu un Rīgas Aeronavigācijas institūtu – sadarbosies, veicinot inovatīvās pētniecības attīstību aviācijā. To apstiprina 10. janvārī parakstītais sadarbības līgums, apņemoties nodrošināt viedokļu līderību Eiropas aviācijā.

Viena no pirmajām aktivitātēm – **21. maijā asociācija un augstskolas rīkos Rīgas Aviācijas foruma zinātnisko konferenci**, kas būs veltīta nozares ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.

Kopējās iniciatīvas izaicinājums ir veicināt jaunu, ar aviācijas nozari saistītu promocijas darbu izstrādi Latvijā. Zinātniskās konferences organizēšana kopā ar biznesa forumu ir iespēja jaunajiem zinātniekiem un mācībspēkiem satikties ar vadošajiem nozares uzņēmējiem un dalīties ar idejām, kas varētu veicināt inovatīvu projektu īstenošanu un atbalstīt Latvijas aviācijas konkurētspēju globālajā tirgū.

Konferencē plānotas vairākas meistarklases, kuras, kā iecerēts, vadīs pasaulē pazīstami zinātnieki. Tiks aicināti uzstāties pētnieki, kuru zinātniskā darbība ir saistīta ar aviāciju, sākot no vadībzinībām un tālvadības gaisa kuģu izstrādes līdz matemātiskās modelēšanas un ekonometrisko metožu pielietojumam aviācijā.

Lai veicinātu zinātnisko darbu prezentācijas, labākie darbi tiks publicēti Viļņas Ģedimina universitātes izdotajā zinātniskajā žurnālā, kas ir indeksēts starptautiskajās zinātniskajās datu bāzēs.

Avots – RTU

IN MEMORIAM

JĀNIS LATVIETIS

(15.02.1918–10.01.2020)

Aizgājis mūžībā LZA Goda loceklis, Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas loceklis, Valsts emeritētais profesors, *Dr.habil.agr*. **Jānis Latvietis**.

Visu savu aktīvo zinātnieka mūžu J. Latvietis nostrādājis Latvijas Lauksaimniecības universitātē (agrāk – Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā). Viņa interese par pedagoģisko darbu veicināja darboties gan Latvijas augstskolu profesoru asociācijā, gan Latvijas akadēmisko mācībspēku un zinātnieku asociācijā. J. Latvietis ir 1991. gada izdevniecības Zvaigzne izdotās grāmatas "Lauksaimniecības dzīvnieku ēdināšana" autors. Viņa zinātniskās intereses vienmēr bija saistītas ar lauksaimniecības dzīvniekiem. J. Latvietis bija Latvijas Zootehniķu biedrības biedrs.

Atmodas laika sākumā J. Latvietis aktīvi iesaistījās Latvijas zinātnes reorganizācijas darbā un bija viens no 50 Latvijas zinātnieku savienības (LZS) dibinātājiem. 1994. gadā Jānis Latvietis saņēma LZA pirmā prezidenta Paula Lejiņa balvu par pētījumu kopu "Lopbarība un dzīvnieku ēdināšana". Savulaik J. Latvietis aktīvi darbojās arī mildronāta izpētes procesā teļiem un mājputniem un parādīja mildronāta pozitīvo lomu dzīvnieku izturībā pret slimībām, kas pavēra ceļu uz mildronāta kardiopretektīvās darbības izpēti.

Sit tibi terra levis! **Latvijas Zinātņu akadēmija**

AIZVADĪTS PROFESORA E. GRINOVSKA MANTOJUMA ZINĀTNISKI PRAKTISKAIS SEMINĀRS PAR DIGITALIZĀCIJAS PROCESU

Mūsdienās digitalizācijas process skar daudzas cilvēku dzīves jomas, rada būtisku ietekmi uz darba vidi un darba procesu, tāpat ietekmē sadzīvi un cilvēka paradumus, kā arī atstāj iespaidu uz zinātni un tās iespējām. Par digitalizācijas procesu ekonomikā un sabiedrībā diskutēja 15. janvārī LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē (ESAF), kad norisinājās ikgadējais profesora Ervida Grinovska atceres zinātniskais seminārs "Digitalizācijas procesa novērtējums ekonomikā un sabiedrībā", kas šoreiz tika organizēts sadarbībā ar VPP projektu INTERFRAME–LV "Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskajā kontekstā".

Semināru atklāja ESAF profesore, Ekonomikas un reģionālās attīstības institūta (EKRA) direktore un INTERFRAME – LV projekta pētniece **Modrīte Pelše**, uzsverot, ka šogad, profesoram apritētu 95 gadi, un viņa darbība ir sniegusi būtisku pienesumu zinātnes attīstībā, tāpat arī profesors vienmēr ir interesējies par aktuāliem tautsaimniecības jautājumiem. "Digitalizācija šodien ir aktualitāte, kas nodarbinātu arī profesora domas," tā M. Pelše.

Semināra turpinājumā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Publisko pakalpojumu departamenta direktora vietnieks, Elektronisko pakalpojumu nodaļas vadītājs **Gatis Ozols** diskutēja par tēmu "Valsts pārvaldes pakalpojumu vides digitālā transformācija". Viņš atzīmēja, ka Latvijā turpina pieaugt elektronisko dokumentu īpatsvars valsts un pašvaldību iestādēs, kā arī Latvija kopumā ieņem augstu vietu Eiropas Savienības (ES) digitālo publisko pakalpojumu jomā. "Tomēr kavējošais faktors šiem procesiem ir izveidot uzticamu, ērti pieejamu un lietojamu e–identitāti ikvienam, kā arī digitālās prasmes," atklāj G. Ozols.

Savukārt LLU profesore, INTERFRAME – LV projekta vadītāja **Baiba Rivža** klātesošos iepazīstināja ar tēmu "Digitalizācijas līmeņa novērtējumu Baltijas valstīs", kur atzina Baltijas valstu kontekstā Latvijas izcilos sasniegumus digitalizācijas infrastruktūras attīstībā un digitālos publiskos pakalpojumos, kā arī esošās problēmas digitālās vides lietojumiem uzņēmējdarbībā.

Tāpat seminārā piedalījās Latvijas Informācijas tehnoloģiju (IT) klastera digitalizācijas projektu vadītāja **Ira Raciņa** ar tēmu "Digitālā transformācija. Ar ko sākt?" un viņa no katra uzņēmēja individuālās prizmas iezīmēja to, cik digitāls mēs esam un vai spējam sasniegt digitalizācijas transformāciju savā uzņēmumā.

Bet semināra noslēgumā LLU profesors, INTERFRAME – LV projekta dalībnieks **Pēteris Rivža** iepazīstināja klātesošos par tēmu "Mākslīgais intelekts un tā ietekme uz ekonomiku un sabiedrību", liekot uzvaru tieši uz nākotnes skatījumu – vai intelekts spēs aizstāt cilvēku, viņa emocijas un cik tas ir svarīgi? Ar uzņēmumu digitalizācijas problēmām iepazīstināja Latvijas Interneta asociācijas vadītāja INTERFRAME – LV projekta dalībniece **Ina Gudele**.

Seminārā dalībnieki diskutēja par situācijām, kas tiek saistītas ar pasaulē aizvien straujāk pieaugošo pakalpojumu skaitu, kurā tehnoloģiju faktoru ietekme vērsta uz darbību kopumu, kas spētu atvieglot indivīda darbu. Zinātnieku prātus pašlaik nodarbina dažādi jautājumi – kādu milzīgu ietekmi digitalizācija atstās uz pasaules darba tirgu, ekonomiku un sabiedrību, cik lielā mērā no digitalizācijas laikmeta puses pasaule būs ieguvēja, kādu pienesumu tā sniegs funkcionāliem attīstības procesiem, kā ietekmēs ierastās profesijas un, protams, kādas profesijas radīsies to vietā? Kā arī – vai digitalizācija nebūs par iemeslu cilvēku savstarpējo attiecību izmaiņām saskarsmē, cik svarīgs ir cilvēks, kurš spēj paust savas emocijas, jūtas digitalizācijas un robotu laikmetā?

Avots – LLU

IZSLUDINĀTS *ERA–NET COFUND* KONKURSS VIEDĀS LAUKSAIMNIECĪBAS JOMĀ

Izsludināts *Apvārsnis 2020* programmas *ERA–NET Cofund* aktivitātes projekta ICT–AGRI–FOOD konkurss **viedās lauksaimniecības** jomā, kurā piedalās Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA). Konkurss sniedz atbalstu pētniecības projektiem digitālo tehnoloģiju risinājumu izstrādei, kas sekmētu pāreju uz ilgtspējīgākām un elastīgākām lauksaimniecības pārtikas ražošanas sistēmām.

Projektu iesniedzējiem būtu jāizpēta, jāizstrādā un jāpārbauda digitālie risinājumi tādām problēmām kā pieaugošais pārtikas pieprasījums, konkurence par zemi un citiem dabas resursiem, ko rada citi biomasas izmantošanas veidi, globalizācija, dzīvnieku vai augu slimību draudi, vides un klimatiskās izmaiņas, sabiedrības veselības apsvērumi un ekonomiskie ierobežojumi.

Projektu konkurss ir atvērts projektu pieteikumiem šādās pētniecības tēmās:

1. *Data–driven ICT platforms and solutions to improve the sustainability of agri–food Systems*
2. *Identify and address barriers for adoption of ICT technologies in the agri– food systems*

Projektu konkurss noritēs divās kārtās – pirmā posma pieteikumus jāiesniedz līdz **2020. gada 3. martam**. Maksimālais projekta īstenošanas laiks ir 3 gadi.

Konkursā piedalās 22 valstu un trīs Eiropas reģionu pētniecību finansējošās institūcijas no Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas, Dānijas, Francijas, Grieķijas, Igaunijas, Itālijas, Izraēlas, Īrijas, Vācijas, Latvijas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas, Rumānijas, Somijas, Spānijas, Šveices, Ungārijas, Zviedrijas un Turcijas. Konkursa koordinators ir Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra.

VIAA piedalās kā zinātni finansējošā institūcija, nodrošinot valsts budžeta finansējumu konkursā atbalstīto starptautisko pētniecības projektu Latvijas dalībniekiem. Sekmīgajiem projektiem paredzēts arī Eiropas Komisijas līdzfinansējums.

Sīkāka informācija pieejama ICT–AGRI–FOOD tīmekļvietnē un VIAA tīmekļvietnes sadaļā ERA–NET projekti ICT–AGRI–FOOD.

Papildu informācija:
Maija Bundule
VIAA Pētniecības starptautisko programmu nodaļa

ATVĒRTS *ERA–NET* PROEJKTU KONKURSS NEIRODEĢENERATĪVO SLIMĪBU JOMĀ

Izsludināts *Apvārsnis 2020* programmas *ERA–NET Cofund* aktivitātes JPCOFUND2 projektu konkurss par tēmu "**Jaunas attēldiagnostikas un smadzeņu stimulācijas metodes un tehnoloģijas neirodeģeneratīvajām slimībām**". Pieteikšanās notiek divās kārtās, un projektu iesniegšanas termiņš pirmajā kārtā ir **2020. gada 3. marts**.

No projektu pieteicējiem sagaida starptautiskus pētījumus par jauno un uzlaboto attēldiagnostikas metodēm, tādām kā magnētiskās rezonanses, pozitronu emisijas tomogrāfijas, molekulārās attēlveidošanas inovatīvajām iespējām. Projektos var pētīt smadzeņu stimulācijas metodes – dziļo smadzeņu stimulāciju, neiromodulāciju, transkraniālo magnētisko stimulāciju un fokusēto ultraskaņas lietojumu, šo stimulācijas metožu lietošana atkarīga no atbilstošas attēldiagnostikas.

Konkurss atbalsta pētījumus par šādām slimībām:
- Alcheimera slimība un citas demences formas
- Parkinsona slimība un ar PS saistītas saslimšanas
- Prionu izraisītas slimības
- Motoriskā neirona slimības
- Hantingtona slimība
- Spino–cerebellāra ataksija
- Spinālā muskuļu atrofija

Konkursā piedalās finansējošās institūcijas no Austrālijas, Beļģijas, Kanādas, Čehijas Republikas, Dānijas, Somijas, Francijas, Vācijas, Ungārijas, Īrijas, Izraēlas, Itālijas, Latvijas, Luksemburgas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Slovēnijas, Spānijas, Zviedrijas, Turcijas un Apvienotās Karalistes.

VIAA piedalās kā zinātni finansējošā institūcija, nodrošinot konkursā atbalstīto starptautisko pētniecības projektu finansējumu Latvijas dalībniekiem. Projektiem paredzēts līdzfinansējums no programmas *Apvārsnis 2020*.

Sīkāka informācija pieejama VIAA tīmekļvietnes sadaļā ERA–NET projekti JPCOFUND2.

Papildu informācija:
Uldis Berķis
VIAA Pētniecības starptautisko programmu nodaļa

IZSLUDINĀTS *ERA–NET COFUND* KONKURSS INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS TEHNOLOĢIJU JOMĀ

Līdz **2020. gada 14. februārim** ir iespēja iesniegt projekta pieteikumu *Apvārsnis 2020* programmas *ERA–NET Cofund* aktivitātes projektā CHIST–ERA IV (*European Coordinated Research on Long–term ICT and ICT–based Scientific and Technological Challenges),* kurā piedalās Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA).

CHIST–ERA IV projekts turpina CHIST–ERA II un CHIST–ERA III iesākto atbalstot projektus, kuros tiek realizētas jaunas un modernas idejas ar ilgtermiņā nozīmīgu zinātnisko un tehnisko ietekmi informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) jomā vai saskarsmē starp IKT un citām pētniecības jomām tiek radītas nākotnes jaunās tehnoloģijas. Projektu konkurss ir atvērts projektu pieteikumiem šādās pētniecības tēmās:

1. *Explainable Machine Learning–based Artificial Intelligence*
2. *Novel Computational Approaches for Environmental Sustainability*

Projektu konkurss noritēs divās kārtās – pirmā posma pieteikumus jāiesniedz līdz **2020. gada 14. februārim**. Maksimālais projekta īstenošanas laiks ir 3 gadi.

Konkursā piedalās 25 valstu pētniecību un attīstību finansējošās institūcijas no Apvienotās Karalistes, Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas, Čehijas, Francijas, Grieķijas, Igaunijas, Itālijas, Izraēlas, Īrijas, Kanādas (Kvebekas reģiona), Latvijas, Lietuvas, Luksemburgas, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Slovēnijas, Somijas, Spānijas, Šveices, Ungārijas, Zviedrijas un Turcijas. Konkursa koordinators ir Francijas Nacionālā zinātnes aģentūra.

Detalizētāku informāciju par konkursa nosacījumiem varēs iegūt vebinārā, kas notiks **2020. gada 5. februārī**. Reģistrācija vebināram notiek CHIST–ERA tīmekļvietnē.

VIAA piedalās kā zinātni finansējošā institūcija, nodrošinot valsts budžeta finansējumu konkursā atbalstīto starptautisko pētniecības projektu Latvijas dalībniekiem. Sekmīgajiem projektiem paredzēts arī Eiropas Komisijas līdzfinansējums.

Sīkāka informācija pieejama CHIST–ERA tīmekļvietnē un VIAA tīmekļvietnes sadaļā ERA–NET projekti CHIST–ERA IV.

Papildu informācija:
Maija Bundule
VIAA Pētniecības starptautisko programmu nodaļa

Aizstāvēšana

2020. gada 7. februārī plkst. 10.00 LU Cietvielu fizikas institūtā, Ķengaraga ielā 8, 2. stāva zālē, LU Fizikas un astronomijas zinātnes nozares specializētās promocijas padomes atklātā sēdē

ALEKSEJS GOPEJENKO

aizstāvēs promocijas darbu **"Itrija un skābekļa nogulsnējumu fcc–Fe kristālrežģī modelēšana no pirmajiem principiem"** fizikas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.phys*. Juris Purāns (LU CFI); *Dr. Matthias Krack* (*Paul Scherrer Institute*, Villigen, Šveice); *Dr. Andrei Ruban* (*Royal Institute of Technology* (KTH), Stokholma, Zviedrija).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19 un LU Akadēmiskajā bibliotēkā, Rūpniecības ielā 10.

***

2020. gada 14. februārī plkst. 10.00 LU Vadībzinātnes un Demogrāfijas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv.5, 322. auditorijā promocijas darbu zinātniskā doktora grāda iegūšanai (*Ph.D.*) aizstāvēs

MANUEL URBAN.

Tēma – **"Vadības emocionālā intelekta ietekme uz padoto darbinieku lojalitāti organizācijai"**.

Recenzenti: *Dr.oec*. Biruta Sloka (Latvijas Universitāte); *Dr.oec*. Tatjana Vasiļjeva (RISEBA); *Dr.oec*. Tatjana Tambovceva (Rīgas Tehniskā universitāte).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Bibliotēkā Rīgā, Raiņa bulvārī 19.

***

2020. gada 14. februārī plkst. 12.00 LU Vadībzinātnes un Demogrāfijas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu doktora zinātniskā grāda iegūšanai vadībzinātnes nozarē (*Ph.D.*) izglītības vadības apakšnozarē aizstāvēs

NORMUNDS REČS.

Tēma – **"Direktora vadības prakses letekme uz profesionālās mācīšanās kopienas veidošanos skolā"**.

Recenzenti: *Dr.fiz*. Andris Grīnfelds (Latvijas Universitāte); *Dr.sc.admin*. Yulia Stukalina (Transporta un sakaru institūts); *Dr.sc.admin*. Inese Lūsēna–Ezera, (Liepājas Universitāte).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Bibliotēkā Rīgā, Raiņa bulvārī 19.

***

2020. gada 14. februārī plkst. 14.00 Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Juridiskās zinātnes promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Dzirciema ielā 16, Hipokrāta auditorijā

VITA UPENIECE

aizstāvēs promocijas darbu **"Preventīvā kara tiesiskais regulējums un tā piemērošanas problēmas"**.

Recenzenti: *Dr.iur*. Vitolds Zahars (Rīgas Stradiņa universitāte); *Dr.iur*. Aivars Endziņš (Biznesa augstskola Turība); *Dr.iur*. *Vladas Tumalavičius* (Ģenerāļa Jonasa Žemaiša Lietuvas Militārā akadēmija, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties RSU bibliotēkā un tā kopsavilkumiem RSU tīmekļvietnē.

Redaktore Ilze Boldāne–Zeļenkova
"Zinātnes Vēstnesis"
Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.
Reģistrācijas apliecība nr. 75.
Izdevējs: Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Zinātnes padome, Latvijas Zinātnieku savienība.
"Science Bulletin". Latvian Academy of Sciences, Latvian Council of Science, Association of Latvian Scientists.
"Zinātnes Vēstnesis" redakcijas padome: akadēmiķis Tālavs Jundzis (vadītājs), LZA Prezidents Ojārs Spārītis, LZA ģenerālsekretārs Andrejs Siliņš, LZA Senāta priekšsēdētājs Jānis Stradiņš, akadēmiķi Raita Karnīte, Baiba Rivža, Jānis Spīgulis, Pēteris Trapencieris, un LZA sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Stengrevica; Jānis Kloviņš un Arnis Kokorevičs (LZP); Uldis Grāvītis (LZS).
Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1.
Tālr. 67212706, 67225361, 26593299, fakss 67821153.
E pasts: zinatnes.vestnesis@lza.lv; http://www.lza.lv
Indekss 77165. Iespiests: SIA Zemgus LB